AVIFAUNA DELS AIGUAMOLLS DE MOLINS DE REI

Sergi Sales Asensio

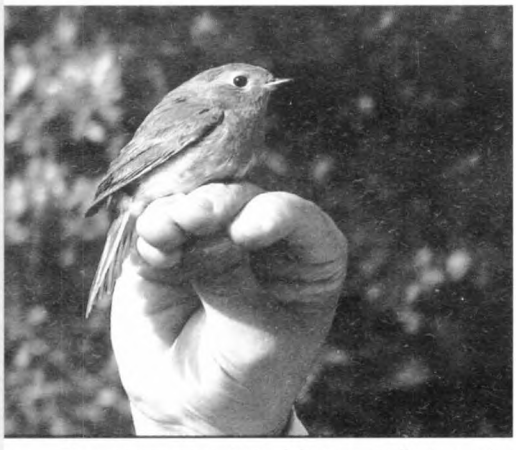
Els Aiguamolls de Molins de Rei són una de les poques obres de regeneració d'un espai humit feta a casa nostra. En concret, ocupa l'antic meandre del riu Llobregat que va ser destruït amb la construcció de l'autopista A-2 el 1969. A l'àrea dessecada es va plantar una explotació de pollancres, però l'antiga extracció d'àrids va deixar la zona coberta de sediments amb llims que varen impermeabilitzar el sòl. Els arbres van patir danys irreversibles i la plantació es va degradar ràpidament. Periòdicament, la zona restava inundada a causa de les crescudes del riu Llobregat típiques d'un clima mediterrani.

Actualment és la llacuna d'aigua dolça més gran que podem trobar al voltant de Barcelona. Inicialment es nodria d'aigua bombejada directament des del riu amb l'ajut de panells solars, però, malauradament, les contínues modificacions a què se sotmet la llera del riu i els robatoris han fet necessària la construcció d'un pou subterrani per poder garantir constància en el nivell d'aigua.

Les lleres estan ocupades per vegetació típica de les riberes dels rius a les nostres contrades, amb tamarius, salzes, pollancres i vegetació helòfita *(Phragmites australis sp., Typha arborea, Arundo donax)*.

Des de l'any 1999 es realitza un seguiment ornitològic dels Aiguamolls de Molins de Rei de forma constant i regular, amb un cens quinzenal, com a mínim, i amb el recolzament de mostrejos mitjançant l'anellament científic d'ocells. Aquest mètode d'estudi es basa en la captura d'ocells mitjançant mètodes no lesius, per marcar-los posteriorment i prendre'ls les mesures, abans d'alliberar-los. Els censos sempre es fan a la primera hora del dia i duren una hora. Anteriorment a l'any 1999 es feien visites puntuals a la zona, però de forma irregular. Simultàniament es fan controls de les espècies que pugen diàriament pel riu des dels dormidors situats al final del mateix riu, en concret, es fan comptatges de gavina vulgar (*Larus ridibundus*), del gavià de potes grogues (*Larus cachinans*), del corb marí gros (*Phalacrocorax carbo*) i de l'estornell (*Sturnus vulgaris*). Malauradament, aquests comptatges s'han deixat de fer perquè la disminució del nivell del riu fa que els ocells que el remunten a baixa alçada siguin impossibles d'observar si no s'està en un pla superior.

Simultàniament es fan controls de les espècies que pugen diàriament pel riu.

El seguiment ornitològic dels Aiguamolls és regular i constant.

El seguiment ornitològic

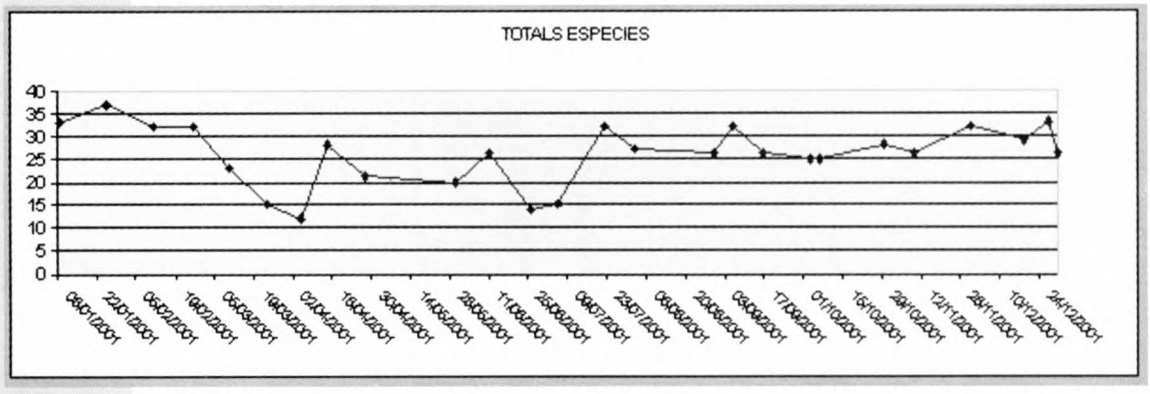
Fins al 31 de desembre del 2001, i estrictament en el seguiment que s'està realitzant, s'han detectat 122 espècies d'ocells (vegeu annex núm. 1), però n'hi ha moltes més si es comptabilitzen els ocells detectats fora dels censos o al riu. Hi destaquen lògicament la presència d'ocells típics d'espais humits: ardeids (10 espècies), anàtids (8 espècies), ràl·lids (3 espècies), limícoles (8 espècies) i diversos passeriformes de canyissars, com els gèneres *Acrocephalus, Cettia, Cisticola* i *Remiz*, encara que sempre s'observen ocells més ubiquistes que es mouen per la zona agrícola i que poden estar pre-

sents als Aiguamolls o espècies que accidentalment passen per sobre de l'estany.

La presència d'ocells varia al llarg de l'any amb la màxima diversitat en els mesos hivernals i en els passos migratoris, amb un màxim de 45 espècies diferents en un sol cens d'una hora de durada. A continuació s'adjunta un gràfic on es veu l'evolució del nombre d'espècies al llarg del 2001.

tàniament a la zona, pràcticament tots els que es mouen pel tram baix del Riu Llobregat.

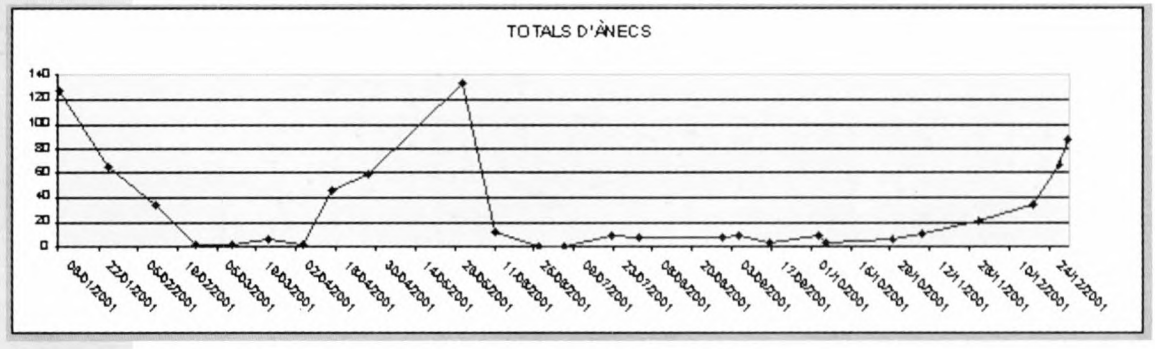
Com a nidificants hi destaquen: l'ànec coll-verd (*Anas platyrhynchos*), la polla d'aigua (*Gallinula chloropus*), el cabusset (*Tachybaptus ruficollis*), la boscarla de canyar (*Acrocephalus scirpaceus*) i el teixidor (*Remiz pendulinus*). El martinet menut (*Ixobrychus minutus*) i el balquer (*Acrocephalus arundinaceus*)

Evidentment, la presència d'ocells variarà amb el nivell d'inundació, tal com es pot veure clarament en l'exemple de l'any 2001: a partir de final de febrer es va dessecar l'estany i el nombre d'espècies va baixar ràpidament; una inundació puntual posterior no permet recuperar el nombre d'espècies i no és fins a final d'estiu quan es comença a recuperar el nivell de l'aigua i, simultàniament, la diversitat d'ocells.

hi han nidificat també, però amb l'assecament de l'estiu de l'any 2001 han desaparegut i cal seguir si tornaran en anys següents. Aquest cas és especialment greu perquè eren l'últim reducte on niaven en el tram final del riu Llobregat.

Una de les funcions més importants dels Aiguamolls de Molins és la de refugi de dormidors comunitaris, com per exemple el que formen les

Si analitzem les dades de l'ànec coll-verd, encara queda més reflectit l'efecte de l'assecament: s'han arribat a comptar més de 400 ànecs simul-

orenetes vulgars (*Hirundo rustica*) i els abellerols (*Merops apiaster*) a l'estiu, els repicatalons (*Emberiza schoeniclus*) a l'hivern i diferents

ardeids la major part de l'any. Aquests dormidors reuneixen els individus que durant el dia resten per la plana i els municipis del voltant, amb concentracions que, en el cas dels esplugabous, poden arribar a superar els 300 exemplars. Generalment estan situats en illes inaccessibles per terra.

Aiguamolls de Molins de Rei refugi de dormideres comunitàries.

Resultats

La creació dels Aiguamolls ha permès la recreació d'un microhàbitat representatiu del que fa molts anys hauria d'haver estat la llera del riu Llobregat i és un exemple per a futures mesures correctores del medi que es facin en aquesta zona. Ha fet que s'incrementés de forma espectacular el nombre de cites de moltes espècies que anys enrere eren rares a la zona, per exemple l'agró roig (*Ardea purpurea*), el martinet de nit (*Nycticorax nycticorax*), el martinet

La presència d'ocells varia al llarg de l'any amb la màxima diversitat en els mesos hivernals i en els passos migratoris.

ros (*Ardeola ralloides*), la fotja vulgar (*Fulica atra*), el rascló (*Rallus aquaticus*) i el blauet (*Alcedo atthis*). A més, s'ha vist el bitó (*Botaurus stellaris*), una de les espècies d'ocells en més greu perill d'extinció a la península Ibèrica, i un martinet dels esculls *(Egretta gularis*), que rarament s'observa en aquesta zona d'Europa. Malauradament, amb l'anellament s'ha descobert el que ja se sospitava: els Aiguamolls de Molins s'estan convertint en una autèntica illa refugi, ja que la constant destrucció de les lleres del riu fa que els ocells més lligats a aquest tipus de medi s'hi estiguin concentrant i, per tant, qualsevol afecció a aquesta zona afectarà greument tota la seva població.

Una de les funcions més importants dels Aiguamolls de Molins és la de refugi de dormidors comunitaris.

En concret, s'han recuperat 2 ocells: una boscarla de canyar, anellada a Santa Coloma de Cervelló, i un trist, anellat a Sant Joan Despí. Tots dos van ser marcats mentre niaven en aquestes zones i posteriorment s'han recuperat criant als Aiguamolls de Molins, a causa de la destrucció que ha tingut lloc en aquells indrets. També mitjançant l'anellament s'han obtingut controls externs; per exemple, un repicatalons anellat a la Garrotxa que un mes després dormia en els dormidors comunitaris dels Aiguamolls de Molins, així com un altre anellat a Polònia i un teixidor, un ocell petit de menys d'11 grams anellat prèviament a Alemanya.

Un factor molt important seria l'estabilitat del nivell d'aigua i de la vegetació riberenca, però és molt complicat per la contínua creació d'infraestructures de la comarca. També són importants els recursos tròfics de la zona, ja siguin les poblacions de peixos, macròfits o invertebrats, dels quals malauradament falten dades constants per poder conèixer-ne les dinàmiques. En un futur se'n podria millorar l'adequació amb accions puntuals i específiques i amb un estudi conjunt de tots els paràmetres que caracteritzen aquesta zona humida.

Annex núm. 1

Cabusset *(Tachybaptus ruficollis)*
Corb marí gros *(Phalacrocorax carbo)*
Martinet blanc *(Egretta garzetta)*
Martinet dels esculls *(Egretta gularis)*
Esplugabous *(Bubulcus ibis)*
Bernat pescaire *(Ardea cinerea)*
Agró roig *(Ardea purpurea)*
Agró blanc *(Egretta alba)*
Bitó *(Botaurus stellaris)*
Martinet menut *(Ixobrychus minutus)*
Martinet ros *(Ardeola ralloides)*
Martinet de nit *(Nycticorax nycticorax)*
Oca egípcia *(Alopochen aegyptiacus)*
Ànec blanc *(Tadorna tadorna)*
Ànec coll-verd *(Anas plathrhynchos)*
Ànec griset *(Anas streppera)*
Ànec piulaire *(Anas penelope)*
Xarxet comú *(Anas crecca)*
Xarrasclet *(Anas querquedula)*
Xibec *(Netta rufina)*
Ànec cullerot *(Anas clypeata)*
Aligot vesper *(Pernis paivorus)*
Arpella vulgar *(Circus aeorginosus)*
Aligot comú *(Buteo buteo)*
Astor *(Accipiter gentilis)*
Falcó cama-roig *(Falco vespertinus)*
Falcó mostatxut *(Falco subuteo)*
Xoriguer comú *(Falco tinunculus)*
Falcó pelegrí *(Falco peregrinus)*
Perdiu roja *(Alectoris rufa)*
Faisà vulgar *(Phasianus colchicus)*
Rascló *(Rallus aquaticus)*
Polla d'aigua *(Gallinula chloropus)*
Fotja vulgar *(Fulica atra)*
Fredeluga *(Vanellus vanelus)*
Camesllargues *(Himantopus himantopus)*
Corriol petit *(Charadius dubius)*
Xivita *(Tringa ochropus)*
Valona *(Tringa glareola)*
Xivitona *(Actitis hypoleucos)*
Becadell *(Gallinago gallinago)*
Becada *(Scopolopax rusticola)*
Gavina riallera *(Larus ridibundus)*
Gavià de potes grogues *(Larus cachinans)*
Blauet *(Alcedo atthis)*
Abellarol *(Merops apiaster)*
Enganyapastors *(Caprimulgus europaeus)*
Puput *(Upupa epops)*
Picot verd *(Picus viridis)*
Colltort *(Jynx torquilla)*
Mussol comú *(Athene noctua)*
Òliba *(Tyto alba)*
Tudó *(Columba palumbus)*
Xixella *(Columba oenas)*
Colom domèstic *(Columba livia)*
Tórtora vulgar *(Streptopelia turtur)*
Tórtora turca *(Streptopelia decaocto)*
Cucut *(Cuculus canorus)*
Falciot negre *(Apus apus)*
Ballester *(Apus melba)*
Alosa vulgar *(Alauda arvensis)*
Cogullada vulgar *(Galerida cristata)*
Cotoliu *(Lullula arborea)*
Oreneta vulgar *(Hirundo rustica)*
Oreneta cuablanca*(Delichon urbica)*
Oreneta de ribera *(Riparia riparia)*
Titella *(Anthus pratensis)*
Piula dels arbres *(Anthus trivialis)*
Cuereta blanca *(Motacilla alba)*
Cuereta torrentera *(Motacilla cinerea)*
Cuereta groga *(Motacila flava)*
Pardal de bardissa *(Prunella modularis)*
Rossinyol comú *(Luscinia megarhynchos)*
Cotxa blava *(Luscinia svecica)*
Cargolet *(Troglodytes troglodytes)*
Pit-roig *(Erithacus rubecula)*
Cotxa fumada *(Phoenicurus ochuros)*
Bitxac comú *(Saxicola torquata)*
Bitxac rogenc *(Saxicola rubetra)*
Merla *(Turdus merula)*
Tord comú *(Turdus philomelos)*
Tord ala-roig *(Turdus iliacus)*
Griva *(Turdus viscivorus)*
Trist *(Cisticola juncidis)*
Rossinyol bord *(Cettia cetti)*
Balquer *(Acrocephalus arundinaceus)*
Boscarla de canyar *(Acrocephalus scirpaceus)*
Boscarla de joncs *(Acrocephalus schoebaenus)*
Tallarol de garriga *(Sylvia cantillans)*
Tallarol de casquet *(Sylvia atricapilla)*
Tallarol gros *(Sylvia borin)*
Tallarol de capnegre *(Sylvia melanocephala)*
Bosqueta vulgar *(Hippolais polyglotta)*
Mosquiter comú *(Phylloscopus collybita)*
Mosquiter de passa *(Phylloscopous trochilus)*
Mastegatatxes *(Ficedula hypoleuca)*
Papamosques gris *(Muscicapa striata)*
Teixidor *(Remiz pendulinus)*
Mallerenga carbonera *(Parus major)*
Mallerenga blava *(Parus caeruleus)*
Estornell vulgar *(Sturnus vulgaris)*
Estornell negre *(Sturnus unicolor)*
Oriol *(Oriolus oriolus)*
Garsa *(Pica pica)*
Corb *(Corvus corax)*
Gralla *(Corvus monedula)*
Pardal comú *(Passer domesticus)*
Pardal xàrrec *(Passer montanus)*
Pinsà vulgar *(Fringilla coelebs)*
Durbec *(Coccotrhaustes coccothraustes)*
Gafarró *(Serinus serinus)*
Lluer *(Carduelis spinus)*
Verdum *(Carduelis chloris)*
Cadernera *(Carduelis carduelis)*
Passerell comú *(Carduelis cannabina)*
Sit negre *(Emberiza cia)*
Repicatalons *(Emberiza schoeniclus)*
Bec de corall senegalès *(Estrilda astrild)*
Cotorreta argentina *(Myopsitta monachus)*
Cotorra de Kramer *(Psticula krameri)*